

[Poul Clausen.]

mærkes, at i forholdet til storaftagere har bevægelsen været modsat, idet de rabatter m. v., som under de frie handelsforhold kunne ydes f. eks. ved levering til institutioner som hospitaler o. lign. samt til restauranter, pensionater og andre storaftagere er nedsat væsentligt. Disse har ikke i samme udstrækning som før i tiden haft lejlighed til at nyde fordele af den konkurrence mellem stormejerierne, som før har gjort sig gældende i København og andre større byer.

Det hævdes endvidere, at mælkeprodukternes kvalitet er blevet hævet. Det er nok muligt, at det er tilfældet, navnlig hvis man sætter denne omstændighed i forbindelse med den forbedrede hygiejne, men næringsværdien i sødmælk, nærmere betegnet fedtprocenten, er i hvert fald ikke blevet hævet. Denne er som bekendt standardiseret, som man kalder det, til $3\frac{1}{2}$ pct., d. v. s. den er faktisk kunstigt nedsat i forhold til, hvad en ikke standardiseret gennemsnitsvare indeholder, inden den når ind i mejeriernes maskineri.

Hvad angår det, som vi i København køber under navnet kærnemælk, har man vist lov til at sige, at den nærmest er standardiseret til ukendelighed. Det er simpelthen et andet produkt, man får under navnet kærnemælk. Jeg ved ikke, om det er syrnet skummetmælk, som nogle har fortalt mig, men kærnemælk er det i hvert fald ikke, det kan man både lugte og især smage.

Jeg er ikke klar over, om denne substitution af et bestemt karakteriseret produkt har været et nødvendigt led i den såkaldte rationalisering, som er foretaget. I så fald er det et minus ved denne rationaliseringsordning, og jeg finder det i høj grad angribeligt, at det offentlige tillader, at der finder en sådan transaktion sted, som nogle kalder en forfalskning, men som jeg vil nøjes med at betegne som en utilladelig vareombytning, der finder sted uden nogen som helst tilkendegivelse overfor forbrugerne. Den kvalitetsforbedring som man altså trods alt hævder har fundet sted, kan man dog ikke tilskrive rationaliseringen alene. Den skyldes vel endda i overvejende grad de forbedrede forhold på produktionsstederne, suppleret med den driftskontrol, som mejerierne har iværksat, og disse fordele kunne

formentlig også være opnået under friere handelsforhold og vil formodentlig også blive fastholdt efter genindførelsen af sådanne friere handelsforhold.

Den modvilje mod mælkeordningen af 1940, som på flere måder er kommet til udtryk navnlig før i tiden, er efter min opfattelse begrundet i de meget indgribende tvangsforanstaltninger, som man, først og fremmest i det storkøbenhavnske område, iværksatte til gennemførelse af rationalisering af selve handelsleddet. De ekstraordinære forhold, der dengang, i 30'erne, herskede for landbrugets vedkommende, og den relative goodwill, der var med hensyn til at af finde sig med offentlige indgreb overfor næringslivet, bevirkede uden tvivl, at restriktionerne kunne gennemføres uden altfor store vanskeligheder. I dag ligger det helt anderledes.

På det tidspunkt, hvor man gennemførte mælkeloven af 1940 med de dertil knyttede bestemmelser, var der, som jeg nævnte før, ingen tvivl om, at man havde at gøre med en offentlig opinion, der var meget tålmodig. Det var vel også grunden til, at man helt undlod at forsøge den ordning, der er skitseret af mælkekommissionen af 1939, og som gik ud på indførelse af en centralisering af mælkehandelen indenfor byområderne under medvirken af alle de interesserede parter, et forsøg på en frivillig centralisering, som jeg synes havde været helt anderledes tiltalende end det, man nåede til på basis af loven af 1940. Tidspunktet har formentlig ikke dengang været inde til at søge den brede tilslutning til et sådant forslag, som var forudsætningen for, at det kunne gennemføres, men på den anden side måtte sådanne tanker efter min opfattelse i dag have nogen grokraft og ikke betragtes som skrinlagte for al fremtid, fordi de ikke blev gennemført i 1940.

Jeg nævnte før, at prisspørgsmålet har været et kardinalpunkt i kommissionens arbejde og været et kardinalpunkt i hele den ordning af mælkehandelen, som man har gennemført og har kendt i snart 16 år. Jeg finder det i og for sig formålsløst at antille formodninger om, hvordan ordningen ville have artet sig under andre forhold, som man ikke kan drage nogen sammenligning med, fordi man ikke kender dem, men jeg vil gerne understrege, at i denne gren